

La nostra Eparchia italo-albanese con sede a Lungro, fondata nel 1919 dal Papa Benedetto XV, insieme con gli albanesi d'Albania e con tutti i fratelli albanesi sparsi in diaspora nel mondo, festeggia il centenario della proclamazione dell'Indipendenza dell'Albania, la Patria mai dimenticata dei nostri Antenati, emigrati in Italia nel secolo XV.

L'Albania nell'anno 1912 è stata liberata dall'occupazione ottomana e, dopo un inizio difficile, ha subito la seconda guerra mondiale e la dittatura violenta dell'ateismo comunista. Ed in tal modo l'Albania per noi italo-albanesi è rimasta chiusa ed irraggiungibile.

L'Albania nel mese di luglio 1990 e nella primavera dell'anno 1991, dopo secoli e secoli, iniziò a conoscere i valori e la bellezza della democrazia, nella quale essa oggi vive ed opera in Europa.

Nel mese di maggio 1991, mons. Ercole Lupinacci, vescovo di Lungro, è stato inviato in Albania come rappresentante del Papa Giovanni Paolo II per intrecciare legami amichevoli e fraterni e per contribuire alla rinascita spirituale a favore delle tre Religioni di credo cattolico, ortodosso e musulmano,

Il nostro giubilo odierno, in questa data particolare, è grande. Tutti noi lodiamo, benediciamo e ringraziamo la Trinità Tuttasanta, perché noi italo-albanesi possiamo instaurare buoni rapporti spirituali, culturali e sociali con tutti i fratelli albanesi, e possiamo recarci ivi liberamente. Durante i giorni della celebrazione del nostro Sinodo eparchiale a Lungro nel 1996 sono giunti dall'Albania anche i rappresentanti delle tre Religioni .

La nostra Eparchia italo-albanese, storicamente, nasce nel 1919. Però la nostra Chiesa italo-albanese, come popolo con una spiritualità orientale albanese, trae origine ed ha le sue antiche e profonde origini nel secolo XV, quando i nostri Antenati, guidati dai sacerdoti, sono giunti in questi territori prima e dopo la morte di Skanderbeg.

I nostri Padri erano cristiani credenti ed hanno sempre custodito nel cuore il loro patrimonio spirituale e culturale.

Questo patrimonio era costituito dal rito bizantino orientale e dalla lingua albanese, ed ambedue hanno contribuito a mantenere vivo il ricordo e la nostalgia dell'Albania nel corso dei secoli.

La storia della nostra Chiesa italo-albanese qui in Calabria si manifesta assai eloquente dall'istituzione del Collegio "Corsini" a S.Benedetto Ullano, fondato nel 1732 dal Papa Clemente II. Qui sono state poste le fondamenta per la conservazione e per la salvaguardia del rito bizantino e per la creazione della nostra letteratura italo-albanese, che inizia con la pubblicazione in albanese "La vita di Santa Maria Vergine"(1762) del sacerdote Giulio Varibobba di S.Giorgio Albanese,

Il nostro popolo ha conservato e tramandato antiche rapsodie del secolo XV, cantandole nelle cerimonie solenni e nelle Vallje a Pasqua. Girolamo De Rada e molti preti e studiosi italo-albanesi hanno raccolto e pubblicato queste rapsodie insieme a canti popolari. Si è venuta a creare così una letteratura popolare e colta italo-albanese, che anche nel presente è resa brillante da molti poeti e scrittori, onorati e citati anche nel Dizionario Enciclopedico Albanese, edito a Tirana nel 2006.

Nel secolo XIX durante il risorgimento italo-albanese si è molto lavorato per la formulazione di un alfabeto albanese, tenendo convegni a S.Demetrio Corone ed a Corigliano (1895) ed a Lungro

(1897) come puresi è lavorato per preparare l'insurrezione dell'Albania contro l'occupazione ottomana.

Il precursore di questo progetto e di questa attività per l'indipendenza dell'Albania, com'è noto, è stato il grande poeta di Macchia Girolamo De Rada con i suoi scritti e con la rivista "L'Albanese d'Italia"(1848) e con "Fjamuri i Arberit" (1885), come anche il sacerdote Vincenzo Dorsa di Frascineto (1847) ed, in seguito, molti altri, come Orazio Irianni di Lungro (1861-1917).

G.De Rada sentiva come obbligo morale porre in evidenza la storia, la lingua e la grandezza dell'Albania.

Ricordiamo anche l'avvocato di S.Cosmo Albanese Terenzio Tocci, fratello di un sacerdote, il quale per primo, nell'aprile del 1911, proclamò l'indipendenza dell'Albania nella Mirdizia nell'Albania del nord assieme a tutti i capi della zona.

Questo breve profilo storico ci mette in evidenza che, dal secolo XV fino ai nostri giorni, il popolo italo-albanese dell'Eparchia di Lungro è rimasto sempre fedele ed ha conservato la nostalgia dell'Albania.

Il nostro ricordo per l'Albania e la nostra fedeltà e difesa secolare del rito bizantino degli Antenati, come pure il mantenimento della lingua albanese hanno ottenuto come premio nel 1919 dal Papa Benedetto XV l'istituzione della nostra Eparchia italo-albanese a Lungro.

Il nostro predecessore, mons,Giovanni Stamati, nell'anno 1968 decretò l'introduzione della nostra lingua materna albanese nella Divina Liturgia bizantina. Ed oggi nelle parrocchie dei paesi che formano la nostra Eparchia lodiamo e benediciamo il Signore in lingua albanese. Anche nel presente il popolo arbëresh continua a cantare in chiesa i canti sacri popolari tradizionali in albanese e clero e laici pubblicano libri in lingua albanese.

E la nostra rivista diocesana "Lajme/Notizie", fondata nel 1989 da mons. Ercole Lupinacci, pubblica articoli in due lingue, sottolineando la bellezza e le peculiarità del rito bizantino e della spiritualità orientale, come anche della cultura e lingua albanese. Nei nostri paesi abbiamo anche altre riviste italo-albanesi

L'odierno centenario della proclamazione dell'Indipendenza dell'Albania ci trova con questi sentimenti spirituali e culturali, che ci legano strettamente con l'Albania.

Siamo convinti che l'odierna Albania, come Stato libero ed indipendente in Europa, potrà operare di più e meglio per la salvaguardia della lingua arbëreshe e della cultura albanese nei nostri paesi, senza mai dimenticare il contributo che gli italo-albanesi hanno dato per l'Albania.

Noi siamo fiduciosi e speriamo che sacerdoti, laici, ragazze e giovani dell'Eparchia potranno recarsi in Albania come borsisti per meglio imparare la lingua e la letteratura albanese, in modo che la nostra Arberia possa rinascere.

La nostra Eparchia è sempre pronta e favorevole per legare più forte la nostra collaborazione culturale con le Istituzioni albanesi.

Per la celebrazione del centenario dell'Indipendenza albanese abbiamo costituito nell'Eparchia un apposito comitato di studiosi per programmare alcuni convegni culturali a Cosenza, S. Demetrio Corone e a Frascineto in modo da mettere in risalto questo avvenimento storico in cui gli italo-albanesi hanno avuto un ruolo fondamentale.

Dio benedica l'Albania e tutti gli albanesi sparsi nel mondo.

Lungro, 5 dicembre 2012

+ Donato Oliverio, Vescovo

Eparkia jonë arbëreshe në Ungër, e themeluar në vitin 1919 nga Papa Benedikti XV, bashkë me shqiptarët e Shqipërisë dhe bashkë ne gjithë vëllezërit shqiptarë të shpërndarë në diasporë në botë, kremton njëqindvjetorin e shpalljes së Pavarësisë së Shqipërisë, Atdheu i paharruar i Atravet tanë, që kanë emigruar në Itali në shekullin XV.

Shqipëria në vitin 1912 u çlirua nga sundimi otoman dhe, pastaj një nisje e veshtirë, pësoi luftën e dytë botërore dhe diktaturen e ashpër ateiste komuniste. Dhe kështu Shqipëria, për ne arbëreshë, ka mbetur e mbyllur dhe e perealizuaeshme.

Shqipëria në muajin e korrikut 1990 dhe në pranverën të vitin 1991, pastaj shekuj e shekuj, filoi të njëjtte vlerat dhe bukurinë e demokracisë, në të cilen ajo sot jeton dhe përparon në Evropë.

Në maj të vitin 1991, mons. Ercole Lupinacci, peshkopi i ngrës, ka qënë i derguar në Shqipëri si përfaqësues i Papës Jani Pavli i dytë për të thurur lidhje miqësije dhe vëllazërore dhe për të ndihmuar ringjalljen shpirtërore në favor të tre Besimëve fetare katolike, ortodokse dhe muslimane.

Gëzimi jonë sot, në këtë ditë të shënuar, është i madh. Ne të gjithë lalvdëromi, bekomit dhe falenderomi Trininë e Tërëshëjtë, sepse ne arbëreshë mund të kemi lidhje të mira shpirtërore, kulturore dhe shooqërore me gjithë vëllezërit shqiptarë, dhe mund të shkomi atje lirisht. Dhe gjatë ditët e Sinodhit, që kemi mbajtur në Ungër në vitin 1996, kanë ardhur këtu edhe përfaqësuesit e Bsimëve fetare nga Shqipëria.

Eparkia jonë Arbëreshe, historikisht, vjen në dritë në vitin 1919. Por Kisha jonë Arbëreshe, si popull me spiritualitetin lindor shqiptar, fillon dhe i ka rrënjët e saja të lashta dhe të thella në shekullin XV në Koncilin e Firences (1439), kur Atrat tanë, të udhëhequr nga priftrat kanë ardhur këtu ndër këta vende më përpara dhe pastaj vdekjes së Skënderbeut.

Atrat tanë besimtarë të krishterë kanë ruajtur gjithëmonë në zëmer pasurinë e tyre shpirtërore dhe kulturore. Kjo pasuri ishte riti bizantin lindor dhe gjuha arbëreshe, që kanë mbajtur të gjallë kujtimin dhe mallin e Shqipërisë gjatë shekujve.

Historia e Kishës sonë Arbëreshe këtu në Kalabri na tregohet shumë mirë nga krijimi i Kolegjit "Corsini" në Shën Benedhit Ullano, i themeluar në vitin 1732 nga Papa Clemente XII. Këtu u kanë stisur themellet për ruajtjen dhe për mbrojtjen të ritit bizantin dhe për krijimin e letërsisë sonë arbëreshe, e cila fillon me librin e njohur shqip të Jul Varibobës, nga Mbizati, që shkruajti "Gjella e Shën Mërisë Virgjër" (1762), e para veper e botuar arbërisht.

Populli jonë arbëresh ka ruajtur dhe trashëguar rapsoditë të lashta të shekullit XV, duke i kënduar ato çdo herë në ceremonitë solemne kombëtare dhe në vallet e katundëve ndër Pashkë.

Jeronim De Rada dhe shumë priftra dhe studjues arbëreshë i kanë mbjedhur dhe i kanë botuar këto rapsodi me këngë popullore arbëreshe. Dhe u krijua kështu letërsia jonë arbëreshe, që sot zbukuron me shumë poetë dhe shkrimtarë, të nderuar dhe në Fjalorin Enciklopedik Shqiptar, i botuar në 2006 në Tiranë.

Në shekullit XIX tek rilindja jonë arbëreshe u bë një punë e madhe për krijimin e alfabetit shqiptar dhe për pregatitjen e kryengritjes përçlirimin e Shqipërisë nga sundimi otoman, dhe u mbajtën Kuvende në Shën Miter Korone dhe në Corigliano Calabro (1895) dhe në Unger (1897).

Paralajmëruesi të këtij mendimi dhe veprimtarie për pavarësinë e Shqipërisë, siç dihet, ka qënë poeti ynë i madh ka Maqi Jeronim De Rada me shkrimet e tij dhe me revisten “L’Albanese d’Italia”(1848) dhe me “Fjamuri i Arberit”(1885), si edhe prifti Vinçenx Dorsa nga Frasnita (1847) dhe, më vonë, shumë më të tjerë, si Orazio Irianni (1861-1917) nga Ungra. Jeronim de Rada kish si një detyrë të vënej në dritë historinë, gjuhën dhe madhështinë të Shqipërisë.

Kujtojmë edhe strigajotin Terenzio Tocci, që kish një vëlla prift, i cili për herë të parë, në prill të vitin 1911, në Mirditë në Shqipërinë e veriut, nashkë me gjithë bajraktarët, bëri shpalljen e pavarësisë së Shqipërisë.

Ky i shkurt shënim historik na tregon dhe na vë në dukje se, nga shekulli XV deri në ditët e sotme, populli arbëresh i Eparkisë së Ungres ka mbetur besnik dhe ka mbajtur të gjallë mallin e Atdheut.

Kujtimi ynë për Atdheun dhe besnikëria e mbrojtja jonë shekullore për ritin bizantin të Atravet tanë, si edhe ruatja e gjuhës arbëreshe, pati si çmim në vitin 1919, nga Papa i Romes Benedikti XV, krijimin e Eparkisë sonë arbëreshe në Ungër.

Paraardhësi jonë, peshkopi Jani Stamati, në vitin 1968 vrndosi hyrjen e gjuhës sonë emtare arbëreshe në të Liturgjinë Hyjnore bizantine. Dhe kështu sot në famullitë e katundëve arbëreshë të kësaj Eparkije ne bëmi lutje dhe bekomi Perëndinë në gjuhën shqipe. Po edhe sot populli arbëresh vazhdon të këndoj në kishë këngët popullore fetare tradicionale (Kalimerat), dhe klerikë dhe laikë botojnë libra në gjuhën arbëreshe. Dhe revista jonë eparkiale “Lajme/Notizie”, e themeluar në vitin 1989 nga peshkopi Ercole Lupinacci, boton artikuj në dy gjuhë, duke nënvizuar bukurinë dhe vlerësinë e ritit bizantin, e spiritualitetin lindor si edhe të kulturës dhe gjuhës arbëreshe.

Njëqindvjetori i sotëm të shpalljes së Pavarësisë së Shqipërisë neve na gjën me këto ndjenja shpirtërore dhe kulturore, që na lidin ngushtë me Shqipërinë. Jemi të bindur se Shqipëria e sotme, si Shtet i lirë dhe i pavarur në Evropë, mund të veproj më shumë e më mirë për ruajtjen e gjuhës arbëreshe dhe për kulturën shqiptare në katundet tanë, duke mos harruar kurrë kontributin që arbëreshët kanë dhënë për Atdheun.

Ne shpresojmë se edhe priftra, laikë, vajza dhe djem të Eparkisë sonë, me ndihmen e qeverisë shqiptare, mund të shkojnë si borsistra në Shqipëri, për të mësuar më mirë gjuhën dhe letërsinë shqiptare, ashtu që mund të ringjallet Arbëria jonë.

Eparkia jonë është gjithëmonë e gatshme dhe e favorshme për të lidhur më fort bashkëpunimin tonë kulturor me Institucionet shqiptare.

Për celebrimin e nj'qindvjetorit të pavarësisë shqiptare, kemi krijuar në Eparki një komitet të posaçëm me studjues për të programuar disa kuvende kulturore në Cosenza, në Shën Miter Korone dhe në Frasnitë, ashtu që të vëhet në dukje kjo ngjarje historike në të cilën arbëreshët kanë pasur një rol themellor. Perëndia bekoftë Shqipërinë dhe gjithë shqiptarët të shpërndarë në botë.